

Zápis

Zápis z obhajoby disertační práce paní Mgr. **Daniely Vrbové**

konané dne **15. září 2015**

téma práce: *Utopie, nebo ztracený ráj? Texty dánských imigrantů v Argentině a latinskoamerických imigrantů v Dánsku a jejich obrazy Dánska*

přítomni: dle prezenční listiny

Předseda komise prof. PhDr. Milan Tvrdík, CSc., zahájil obhajobu a představil kandidátku přítomným členům komise.

Školitel prof. Mgr. Martin Humpál, Ph.D., také představil doktorandku a seznámil komisi s uchazečkou a průběhem jejího studia. Vyzdvihl již výbornou diplomovou práci a komentoval volbu tématu disertace (fenomén literatury emigrantů), které uchazečka objevila při pobytu v Dánsku. Během studia uchazečka absolvovala delší badatelský pobyt v Argentině, kde našla prameny, které by jinak nebyly objeveny, a také studijní pobyty v Dánsku. Je rovněž úspěšnou řešitelkou grantu GA UKu a v průběhu studia publikovala tři vědecké články, z toho jeden v zahraničí. Školitel také stručně zhodnotil předloženou disertační práci.

Kandidátka seznámila přítomné s hlavními body své disertační práce. Zaměřila se zejména na popis předmětu zkoumání (texty dánských imigrantů v Argentině a texty latinskoamerických imigrantů v Dánsku). Předmětem studia je exilová literatura, práce se zaměřuje i na institucionální prostředí vybudované v Argentině dánskou komunitou, které vznik textů v dánštině umožnilo. Zkoumaná díla v obou směrech migrace spojuje zkušenost s meziprostorem mezi Dánskem a Argentinou a uchazečka se v nich zaměřuje na postižení obrazů Dánska. Zabývá se i obecnějšími tématy, jako je utopie, postkolonialistické čtení literatury, migrací a identitou. Shrнула celkové výsledky práce: v dílech z obou směrů migrace nachází podobné strukturní prvky obrazu Dánska, projevy hierarchizace na škále centrum – periferie, v případě dánských imigrantů v Argentině je dělí na Dánsko v představách (blízko k utopii – vztah k Dánsku stesk, epicentrum sociálních vazeb, nostalgie, naděje, úspěch v Argentině, nositelé civilizace) a Dánsko zažívané. V závěru se soustředí na porovnání obou obrazů.

Při absenci obou oponentů přednesl předseda komise prof. Tvrdík jejich posudky.

Z posudku Doc. Markéty Křížové, Ph.D. :

- název práce nekoresponduje s tématem. Z diskuze vyplynulo, že patrně jde o přehlédnutí oponenta, neboť v práci je název uveden celý a zahrnuje oba směry výzkumu.
- jedná se interdisciplinární práci,
- volba češtiny jako coby jazyka práce umožňuje odstup od tématu,
- příliš podrobný přehled dějin Argentiny,
- menší provázanost s praktickou částí
- praktická část je cenná tím, že nabízí pohled do života emigrantů a jejich shodné způsoby konstruování reality v situaci vykořenění z domova,
- ceněna bohatá pramenná základna práce a její přehledné členění,
- disertační práce splňuje všechny požadavky a je jednoznačně k obhajobě doporučena.

Z posudku Doc. PhDr. Margity Gáborové, CSc.:

- předložena je moderní vědecká práce, která rozšiřuje předmět literárního výzkumu,
- rozsah práce budí dojem, že podceňuje čtenáře, má až didaktický záměr, a vzniká disproporce mezi teoretickou a praktickou částí, přesto jsou teoretické informace s praktickou částí propojeny, text je logicky a důsledně členěn,
- absence popisu předchozího výzkumu problematiky,
- oceněn terénní výzkum v Argentině a zpracování množství textů, autorka (i přes to, že se často jedná o literaturu faktu či memoáry) někdy nedodrží odstup od textu,
- otázky z posudku se týkají literárního aspektu textů a stavu dánštiny u druhé generace imigrantů,
- práce požadavky splňuje a překračuje a je k obhajobě doporučena.

Kandidátka Daniela Vrbová reagovala na připomínky v posudcích oponentů, některé částečně dovysvětlila v následné diskuzi.

- diskuze k problému názvu již proběhla (viz výše) – jde zřejmě o přehlédnutí oponenta.
- odkaz na Benedicta Andersona – předmět výtky je v předchozích kapitolách práce vysvětlen.
- k nepoměru historických údajů - v práci mají své místo, protože je užita postkolonialistická metoda (Kryštof Kolumbus – tradiční obraz – civilizace vs. barbarství).

Členové komise se vyjádřili k vystoupení kandidátky.

Dr. Březinová: Problémem je chronologický historický přehled, který není vztažen k analýze, je to otázka ztvárnění.

Uchazečka: práce je mezioborová, je koncipována tak, aby ji mohl číst i neskandinavista, i odborník se zázemím v jiné disciplíně.

Prof. Tvrdík: Zajímá mě připomínka doc. Gáborové, tj. absence informací o předchozím výzkumu na toto téma.

Uchazečka: v práci není samostatný oddíl, v práci na str. 7 se vysvětluje, že jde skutečně o první práci na toto téma, podobné studie v Argentině ani v Dánsku neexistují, v Dánsku pouze diplomové práce v oboru antropologie a historie a nyní vznikající projekt na ústavu jazyka a lingvistiky na Kodaňské univerzitě, samostatnou kapitolu z tohoto důvodu předchozímu výzkumu nevěnovala, jde o průkopnickou práci.

Dr. Březinová: Existují asi zpracované enklávy někde jinde, to by mohlo v tomto smyslu být v práci zachyceno

Uchazečka: odvolávám se/na práce prof. Jaklové o československé enklávě v USA, totéž vzniklo pro Francii v oboru historie, nikdy ale nebyla materiálem literární díla (prof. Jaklová zkoumala periodický tisk, Jean-Philippe Namont historické prameny z archivů).

Prof. Tvrdík: Absence předchozích studií měla být explicitněji uvedena.

Prof. Humpál: Bylo toho na to téma opravdu málo, nevyplatilo se dělat samostatnou kapitolu

Prof. Tvrdík: Měl být tedy více zdůrazněn průkopnický charakter práce.

Prof. Tvrdík: k dotazu kol. Gáborové k uměleckým ambicím textů?

Uchazečka: Nemohu mít objektivní postoj, dánská enkláva udržuje literární tradici, jde o epické texty, stylisticky střídme, je tam málo lyrických pasáží. Nicméně texty mají literární ambici a pečlivou redakční práci.

Prof. Tvrdík: Jde o texty fiktivní nebo memoárové?

Uchazečka: spíše cestopisně–meditativní, v minimu se jedná o profesionální spisovatele, o spisovatelské ambici můžeme hovořit spíše u latinskoamerických autorů v Dánsku

Dr. Březinová: Jde o velmi nesourodý korpus textů.

Prof. Tvrdík: Kdo shromažďuje dánskou literaturu v Argentině?

Uchazečka: v knihovnách a čítárnách u dánských kostelů, v domácnostech, v Dánsku se těžko hledají, když neznáte název nebo jméno autora, je potřeba se věnovat i exulantům v Dánsku.

Prof. Tvrdík: Ještě k otázce archaizace jazyka?

Uchazečka: I u třetí generace jde o srozumitelnou dánštinu, pokud s nimi hovoříme – druhá a třetí generace už mají jiný přízvuk, žijí-li v dánské domácnosti, tak mluví dánsky s prvky španělštiny

Prof. Tvrdík: Je v práci popsán život protestantů v katolické zemi?

Uchazečka: Tomu se věnuji při výzkumu institucí, hlavně ve městě Tandil, kam se kladou počátky dánské enklávy, protestantská víra má v Argentině pro Dány spíše společenský rozměr.

Následná diskuze se zaměřila především na některé zavádějící formulace v předložených tezích. Dr. Březinová se vrátila k poznámce Doc. Gáborové k neopozitivismu a zdůraznila, že je nutné pracovat i mimoliterárními fakty, neboť nelze odvozovat poznání skutečnosti z literárních artefaktů. Toto stanovisko potvrdil i prof. Tvrdík tím, že skutečně nelze z fikce usuzovat nebo odvozovat na sociálně historické nebo ekonomické postavení autora. Podle dr. Březinové formulace v tezích práce toto chápání narušují.

Uchazečka na tuto výtku argumentuje tím, že se v práci na začátku se věnuje výzkumu institucí, a také zná historická fakta o autorech, tudíž si toto rozlišení uvědomuje a u každého textu to explicitně říká, že autor není vypravěč. Zde se jedná o nepřesnou formulaci při kondenzaci myšlenek z práce do 20 stran tezí.

Dále se diskuze soustředila na připomínku dr. Březinové k formulačním nepřesnostem na str. 9 tezí týkající se kánonu dánské literatury. Uchazečka vysvětlila, že se jednak odvolává na pokus o kanonizaci dánské literatury z roku 2004, a jednak na označení kánon jakožto soubor literárních textů registrovaných v dánských slovnících, lexikonech, v literárním provozu. Dánští autoři z Argentiny ani latinskoameričtí v Dánsku nebyli dlouho vůbec registrováni ve slovnících, nyní se situace pomalu mění. V tezích je to bohužel velmi kondenzováno, v práci však svůj postoj uchazečka vysvětluje podrobněji, jde o formulační problém.

Prof. Tvrdík upozornil na nebezpečí, že z tezí se budou poučovat ostatní, rovněž dr. Březinová lituje, že většina se orientuje podle tezí, takže je škoda, jaký dojem udělají.

Dr. Březinová se dále dotázala na termíny užito v tezích na str. 8 týkající centra moci a referenčního centra. Uchazečka vysvětlila, že centrum moci se mění (jde o stát pobytu), referenčním centrem je míněno Dánsko. Tyto termíny jsou takto použity pro srozumitelnost v tezích, v práci se pracuje s konvenčními pojmy postkolonialismu.

Prof. Humpál se vyjádřil i k asymetričnosti souborů textů, která byla v diskuzi zmíněna, a zdůraznil, že ač se jedná o asymetrickou situaci, tak i v posudku doc. Křížové je

uvedeno, že srovnání je zajímavé a vlastně nachází shodné způsoby konstrukce reality v obou směrech.

Uchazečka vysvětlila, že dopředu nebylo možné vědět, jaké texty budou nalezeny, proto dopředu nebylo možné odhadnout, jak bude možné oba směry migrace porovnávat.

Prof. Humpál také řekl, že tato disertace je specifická tím, že na rozdíl od jiných nebylo možné anticipovat výsledek, a v tomto smyslu bylo by ji možné přirovnat k přírodovědným vědám.

Uchazečka také připomněla, že lidé pohybující se na obou těchto osách o sobě nevěděli.

Diskuzi a průběh obhajoby pak prof. Tvrdík shrnul následovně: práce je výjimečná zvoleným tématem, neboť české kultury se přímo nedotýká a jde o téma, které by spíše bylo pro Argentince. K tématu uchazečka přistoupila moderně, zajímalo ji prolínání prostorů. Uchazečka se potýkala s asymetrií korpusů textů. Teze práce mohou pro formulační nepřesnosti být zavádějící. Námitky oponentů autorka v diskuzi zodpověděla a vysvětlila.

Po debatě a hlasování komise bez přítomnosti uchazečky a hostů, byl vyhlášen výsledek hlasování následovně:

Počet členů komise 5
Přítomno členů komise 3
Kladných hlasů. 3

Komise navrhla udělit titul *doktor (Ph.D.)*

Zapsala: Pavlína Šaldová

Podpis předsedy komise:

